

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази једанпут у месецу. Предплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учители са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школски Листа“ у Сомбор.

Бр. 3.

У Сомбору, 10. Марта 1887.

Год. XIX.

ПРОЛЕЋЕ И ШКОЛА.

Во нам пролећа! За који час па ће да оживи све; оживиће ливада, брдо и долина; оживиће цео свет!

Па зар школу да не дирне ова дивна и величанствена појава природна? Школа није као сувача, у којој се све ради без обзира на време и погоду; једна јој је од најглавнијих задаћа: да упознаје своје ученике са природом и појавама, што се у њој збивају. Да ту своју задаћу што боље изведе, треба да употреби сваку zgodну прилику и да у пролеће упозна децу с пролећем. — И најсиромашнија колиба отвара своја врата да пусти унутра мило пролеће, па како онда школа може да не отвори своја врата пред тим милим гостом, кога нам Свевишњи шаље?!

Наступањем пролећа савесном се учитељу даје небројено прилика, да своје ученике упозна с природом и њеним производима. У природи је све у својој правој суштини; што је зимус морала слика деци да представи, ту исту ствар пружа пролеће деци у правој њеној боји.

Пролеће ће упознати децу живо и појмљиво и о самом свемогућем Створитељу. Бога треба тражити у природи. Кажимо деци: где, ово је створио Бог; ово те одводи Богу. У школи сухонарним начином предавајући никада не ћете довести децу да упознају Бога, јер дечији разум то абстрактно предавање о Богу не може да схвати.

Одмах при наступању пролећа (а то је 9. марта) изведите своје ученике у поље и упозорите их на излазак и залазак сунца, како би се очевидно могли уверити о ономе, што су у школи још пре чули. Нека се деца увере, да су са наступањем пролећа дан и ноћ једнаки; нека виде, да она места, где се тога дана сунце родило и село, показују прави исток и запад.

(Не морају се деца извести баш тога дана; дан два пре или после не чине велику разлику.) Деца су ваљда учила, или бар читала, да сунце од тога дана све раније излази, све се на више горе пеће и све касније седа и да сунчана топлота све јача бива.

После две-три недеље дана нека учитељ опет изведе своју школску децу у поље, да их увери, да сада сунце не излази, не седа на оном месту, на коме се при првом њиховом посматрању видело.

Да топлота сунчева сваким даном све већа бива — најбоље ће се деца уверити на термометру. Ученици нека редовно сваки дан наизменце у јутру, у подне и у вече бележе степенне топлоте, па ће на послетку очигледно се уверити о разлици ове — између првих и најновијих дана бележења.

Деца ће овде појмити моћи: шта то значи наступање пролећа; да то није ништа друго него наступање веће и јаче сунчеве топлоте.

Пролеће буди биљке и успаване животињине, бубе и лептирове, да се из свог дубоког зимњег сна пробуде.

Водећи децу у поље, наићи ћемо на сваком кораку на какву бубицу; немојте пропустити, да је не посмотрите с децом и да о њој кажете толико, колико мислите да је за децу доста да о њој знају.

Пролеће даје савесном учитељу прилике, да позна своје ученике с појединим биљкама у природи. Ту се позову деца да посматрају: како биљка почиње под упливом светлости, топлоте и влаге клијати и како даље расте и развија се.

Наравно, да се ово не може посматрати у пољу, него је за то потребан школски врт. На жалост — морамо признати, да је поред наших школа слабо тзкових вртова, а само поред пространог и уредног школског врта може школа да своје ученике спреми за практичан живот.

Школа мора да учи своје ученике и у биљарству. Ова се наука не обучава у нар. школи научно систематички, него према потребама и приликама ученика. Да упознају биљке у својој школи и то прво оне, што су корисне, па онда оне, што су отровне.

Најпре ваља биљку баш у самој ствари познати; од почетка њеног клијања па до потпуног развитка нека се посматра непосредно на самој биљци. Њену цупу, терање листа, цветање

и заметаће плода, све то нека виде деца својим сопственим очима. Дакле учење и познавање биљака -- разуме се по себи да - не може бити у школи, него у природи -- школ. врту. -- Између четир школска зида, из књиге, на бледим и прашнавим сликама никада деца не ће стећи себи потпуног знања о буди каквој биљци.

И сами признајемо, да ни близу нисмо рекли од онога, што би се иначе о горњој теми рећи дало. Али то нам управо ни није ни била права намера. Ми једино желимо, да упозоримо учитеље, да са наступањем пролећа наступа и по школу нов живот, а ако ћемо по души да кажемо и нов рад. Природа је жива књига и неисприв извор како по највећег научењака, тако и за нашу малу децу.

Зар има што лепше и дивније од природе? Учитељи треба сложено да крче пута, да пролеће лако и радосно може походити школу; јер само ће ово да уклони оно жалосно бледило са лица наших ученика, што га је загушљиви школски ваздух нанео; -- пустимо, велимо, пролеће да нам у школу уђе, али и ми треба тај поход да вратимо; потражимо га што чешће у његовим најлепшим дворима: у красном школчком врту, на зеленој и шарној пољани и у хладовитој и мирисној шуми!

У Ст.-Керу на крају Фебруара 1887. А. Р. П., учитељ.

О ВАЖНОСТИ МОРАЛНОГ ВАСПИТАЊА.

Вештина у добродјетели може се сравнити са другима вештинама. Ако смо се ради у њима усавршити, то се морамо из рана непрестано у њима вечбати, а с тим нам оне мало по мало тако лаке и природне постају, да би нам на посљедку тешко пало нешто учинити, што би са правилима вештине или прописима добродјетељи у опреци било.

Као год што онај име способног вештака не заслужује, коме редко за руком испада добар вештачки посао зготовити, тако би исто неправо име добродјетелног човека на себи носио онај, који је само гдекоји пут натегом добродјетелан постао, или случајно добродјетелно мислио и радио. Из тога дакле слеђује: да је пужно деци да се изране младости највећом пажњом добродјетели приведу и да се непрестано у њој вечбају; ако желе добродјетелни људи постати.

Сада ћемо овде и навести нека општа правила, која се на приведење деце моралном карактеру односе;

Деца се морају у послушности и попуштању вечбати. Ко није то обадвоје у младости научио тај је целог свог живота несрећан. Ми сви долазимо у разне околности, у којима морамо слушати и попуштати, т. ј. ако нисмо ради нашој дужности противно радити, или човечије друштво избегавати, свију се добита и забава одрећи и онда своје станиште у шумама и гудурама тражити; дакле, ако нисмо ради то чинити, онда морамо нешто од своје природне слободе жртвовати, морамо неко ограничење над нама примити и један другом попуштати. За оног ће то врло тешко бити, који је више година за својима нагонима без преноне слепо ишао, који није могао никакве препреке трпити, којег су жеље за све оне, који су га окружавали, заповести биле и коме је слепа љубав његових родитеља у свима стварима попуштала, на један пут са свим друкчије мислити и радити. Он је сада ушао у овај велики свет. При сваком кораку наилази на неку препреку. На његове жеље нико се не осврће и нико се не жури да их изврши. Његова самовоља је час на овај — час на онај начин увређена, али ништа не може њу сломити, јер је она јаке жиле пустила. Несрећан је то човек! Он је жалосна жртва претеране жељности и милости! Много ће пута желити, да су му родитељи своју моћ над њиме чешће употребљавали, те послушности и попуштању учили. Ако желимо својој деци те уздицаје и тужбе уштедити, то њу вечбајмо — ја велим: „вечбајмо,“ јер је са простима прописима и опоменама тешко је покорности и попуштању привести. Треба допустити да нас она лако намоле, шта више, треба њинима молбама испредњачити, када се то невиних и корисних ствари тиче. Деци треба дјелом показати, да нам њино право задовољство и њина права срећа на срцу лежи; али не треба уступати дечијој жестини и њином пркосу, те да нас сузе самоваље неумесном сажалењу приведу. Немојмо деци ништа заповедати без зрелог размишљавања и без довољног темеља, али при томе имајмо свагда пред очима дечију слабост и младост и по томе онда ствари удешавајмо. Када су пак већ заповести издате, то их не треба ватраг повући и попустити дечијем тврдоглавом одпору, а још се мање треба за лукавим ласкањем повести дати. Не треба деци у један мах више и разних прописа давати, јер тим би ми деци несносан терет натоварили и на неки начин их на непослушност намамили, или би децу за бојазљиве робове учинили, који би највећим нестрпљењем на

онај жељени тренутак изчекивали, да своју слободу без пре-преке злоупотребити могу. Треба дакле све оно оставити на дечију вољу, што по себи није важно и што никакав опасан уплив на дечије владање не може имати, те се потрудити онакове јој представе и предмете у руке дати, на које се она могу лако одважити. Када се непрестано заповести на заповести гомилају и уједно свако кретање, свака реч и сваки положај дечији прописима опредељује, онда се не могу сви прописи одржати, па се мора гдекоји преступ ћутањем прећи, а тим губе сви остали, па и најважнији прописи и заповести своју снагу, те непослушност постаје обичај.

(Наставиће се.)

НАШЕ УЧИТЕЉИЦЕ.

— За награду. —

Учитељство је у сваком народу један од најважнијих фактора. Оно је на многој тачци мртва стража У народној школи сав је посао у рукама учитељства. Али и од народног рада има учитељство велико бreme на плећима својима. Отуда и долази то, да се и у нашем народу толико говори и пише о нашем учитељству.

Но код нас се уобичајило, да се само о учитељима говори. А о учитељицама ретко кад по који гласак или по које словце. Међу тим и њин је позив толико исто свет и узвишен, као и позив учитеља. И оне живе тако исто у народу као и учитељи. Па и о њима требало би више водити рачуна. И њима би требало чешће указивати прстом, где би требале да буду. И њих би требало чешће опомињати, да и оне засучу рукаве у ком народном раду.

Али о њима се већином ћути. Или зар за то, што их мање има него учитеља, или што се на њих заборавља. Ако је до првога, сад их већ има приметније више него до скора. Ако је ћутање то о њима са другог узрока, онда није право. Оне су пола тела српскога учитељства, а за онај рад, који свему учитељству припада у школи и народу, оне су пола душе. Па зар да се само на једну половину тог целог тела и душе пази, а друга да се занемарује? — Ако је при подели рада правиче, онда не сме тако да буде

Па за то сам и узео, да нешто о учитељицама пишем.

Ја — као учитељ да то чиним! Зар то сме да буде? — многа ће се од њих питати. Учитељице су врло осетљиве, па

Ћу можда и овим ретцима покренути струну њихове осетљивости. Но, кад ћу ја да признам, да оне у неколико имају права на осетљивост, јер су — већином — још слабије наплаћене него учитељи, нека и оне признају мени нешто. А то признање нека буде: да ја — као колега — несам баш ипак са свим непозван, да о њима трошим мастило.

А за што то? За то, што и ја живим у народу, па сам дужан, да проучавам живот његов. Па ја га и јесам марљиво проучавао, а још и сад увек проучавам, те отуд се и латих, да пишем о њима као о каквој лепој шајци, која би многу корист могла из себе истоварити на брегу мора народа нашег. А учитељице наше нека ми не замере, јер мени је народно благо пред очима, а ваљда и оне тако мисле: народно благо, наше је заједничко благо, народно благостање је наше благостање.

А сад, кад сам се потрудио, да се разумемо, могу прећи и на саму ствар. Но пре тога ћу још коју онако у опште рећи о самом њином позиву, дакле и о нашем, учитељском.

Учитељица — тако лена, тако дивна реч! Али не кад њоме представимо једну госпођу или госпођицу с квитом у руци, него кад заронимо у дубину права значења њена. Па зар има још које лепше речи, него што је та реч: учити! Бити вртлар у напуштеном народном врту. Оплемењивати дивљаке из врта тога, дивљаке с душом и речју. Али не оплемењивати с лемом у руци, него срчју из срца свога. Лебдити увек над дивљакама тјма, да силни ветрови, који их са свих страна као трошну сламку заносе и превијају сад тамо, сад амо, да те дивљаке ипак одолу њима, и ма да им толике сласти сладе пољубљивање то, — да ипак се одрже право. Дакле у један мах пазити и на правац, а у том и оплемењивати. Зар ово није свет и узвишен позив? Зар се може још лепшег наћи? — Али колико је он висок у узвишености својој, толико је тежак и теретан у самој низини, у кориту, у ком се ходи. Толики га таласи предрасуда заплускивају, толико га камење немара пречи у лакшем току, толико га недаћа у трновитим, нераскрченим пристанима сусстиже! Па и мучити се и учити сред споменутих силних препрека и малаксати, а за тим опет се охрабрити, па још чвршће се држати — зар то није теретан рад? Али је мио плод његов, а то је еветлост, која из таме постаје.

И учитељски и учитељички је позив као једна дугачка а уска стаза, којој у сусретају стоје све променљивости и раз-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ноликости, какве само у природи постоје. Па целог века свога позвани смо ми, да тем стазом гредемо, а да никад не посрнемо, нити малакшемо.

Но два оружја, која морају у том путу увек уз нас бити, ипак нас могу да осоколе и ојуначе. Та два су оружја: воља и стрпљење. С њима свуда, без њих никуда. Они су помоћ наша, они су сарадници наши, а и вечити нам пратиоци.

Ето, такав је био позив учитеља и пређе, док још учитељица није било, а такав исти позив наишао је и на прве учитељице у нашем народу, кад је ускренула мисао о њима — почела, да се оствареном зове.

(Наставиће се.)

КО ДА БУДЕ УЧИТЕЉ?

Кад ко хоће да се прими учитељског звања, или науми, да се почне сремати за њ, треба да зацита сам себе: „Имам ли наклоности за то?“ Ово је од најважнијих питања. Не ћу ни најмање да омаловажавам природну даровитост — важност моћи здравог разума, што ће свако пуним правом признати, да је од веома велике важности за учитељско звање. Али учитељева права наклоност, — наклоност, што се не обзира само на материјална унапређења, него хоће да користи у највећој мери онима, које треба да обучава; наклоност, што испитује пре свега природу и способности човечијег духа и плаши се одговорности, кад покуша, да му буде васпитатељ; наклоност, што злато за груду земље, што је достојна презрења, сматра, кад га сравни с оним вековечитим драгим каменом, што треба да углади и да га изнесе на видик, да вечито светли; наклоност, што изруга земаљске идоле и за највећу цел сматра успокојење савести; наклоност, што озбиљно истражује, шта је истинито и сасма одбацује све оно, што је неумесно; наклоност, што у сваком детету познаје руку Божију и гори од жеље, да добије прилику образовати ученике до највећег степена, што боље узможе, — овакова наклоност је прво, што треба да је у учитељу и без чега ни најјејачији дар не може да га учини отлитним у звању.

Лако је примити учитељско звање без припреме; лако је спремити се за њ без онога поносног уверења, што племенита савест увек изискује; али није лако исправити погрешку, што преста забуна и непажња може да проузрокује у души детињој баш у оно доба, кад се забуне и непажње најлакше догађају.

Има много учитеља, који нису своје раду наклоњени. Многи не само да не пазе на то, да се за свој посао достојно спреме, него шта више баш из личне угодности хоће да буду учитеља, а често и у том уверењу, да су неспособни за сваки посао.

Многи од учитеља другу цел истакну себи. Неки су и у каквом вишем заводу и тек с тога се приме учитељског звања, да би имали прилике набавити нужну своту за издржавање, а главна им је цел: да про-

дуже започете науке, те тако за школу и за ученике — за децу — слабо маре; неки сматрају учитељско звање за степен ка вишем чину и достојанству, па свој привремени позив за веома несносан држе, а највеће уживање им је, кад куцне час, да распуштају ученике. Такви учитељи немају праве наклоности и осим тога, што им посао без успеха остаје, ученици су им често изложени великој опасности, ма да се велика брига води о њима.

Учитељ треба да је одушевљен за учитељско звање. Треба да осећа неисказано велику важност свог позива. Треба да зна, да његова погрешка е свагда мање-више шкоде ученицима. Није доста — ако рекне: „Нехотице, или противу воље чиним.“ Он је таково звање изабрао, у ком је и само незнање: грех. Незнање у таким случајевима није уместан изговор, јер и само примање учитељског звања захтева, да је учитељ потпуно способан и вешт. С тога нек учитељ савесно испита себе, да ли има наклоности за учитељско звање, или не.

С мађарског слободно превео :

Ив. М. П.

ГЛАС ИЗ БОСНЕ.

III.

(Продужење.)

Полазак школе није до сад још обављен, а како су мјеста овђе раздаљена, мучно да ће се скоро и увести. Али ипак поједине срезке области дужне су, да свом снагом свога моралнога уплива настоје, да полазак овијех школа буде што многобројнији и уреднији.

И за ваљан напредак ђеце у школи води се особита брига и у томе погледу увела је земаљска влада неке врло корисне установе. Полаже се особита важност писменим саставима ђечијем и тачној коректури истијех, у чему се учитељ има да строго надзирава и о чем мора да даје извјештаја сваке годишње четврти у школскијем исказима. Дјеца се морају мјесечно оцјењивати и оцјене дјецџ проглашавати са свијем настојањем за што повољнијем утисцима, за што већи ђечији напредак. Овијех дана уведена је установа бланкета „мјесечна убавијест“, на коме је главни извод из школ. записника. Те убавијести носе дјеца својијем родитељима као свједочанство њихове марљивости, владања и напретка у дотичном мјесецу. Ти су бланкети штампани с једне стране ћирилицом, а с друге су латиницом. Учитељи су дужни да раде, да том установом постигну све моралне пробитке код родитеља и ђеце за ђечији уредан полазак и већи напредак. За оцјењивање дјеце употребљавају се исти редови и називи као по опћијем пучкијем школама у Хрватској и Славонији.

Међу особито важне установе унутрашњег уређења народнијех основнијех школа неизоставно долазе „тримјесечни школ. искази“, које издају и састављају школе и који путем котарскијех и окружнијех области долазе земаљској влади на преглед и уважање. Они су вјечни и живи „моменто“ како за школе, тако и за области. Да се може увиђети огромни значај тијех исказа, ево кратког прегледа њихова садржаја. Ту се извјешћује : 1. Колики је број ученика и ученица; 2. за колико више или мање него

прије; 3. колико их је које вјере; 4. колико их је полазило школу уредно или неуредно; 5. колико их је добило који опћи ред, или остало без реда; 6. колико је израђено задаћа у коме разреду из земаљског језика, рачуна и њемачког језика; 7. што се радило у школ. врту, у пчеларству и сви-ларству; 8. колико је дјецe боловало и од којијех болести; 9. да ли је школа доста снабдевена књигама и иницијем учевнијем и писаћијем сретствима; 10. који је областни орган и када школу походио; 11. што разјашњује, примјењује, или предлаже и жели учитељ, односно управитељ школе. Од свију тијех тачака развићу и напретку овијех школа од непроцијењиве је важности она под бр. 11. Њојзи је остављена једна цијела страна тога исказа. Ту је учитељу дата могућност, да све своје жеље и предлоге, који се клоне напретку и процвјетању завода, коме је он предстојник и чији живот и потребе он сам најбоље осјећа и познаје — да све то свијем својијем па и највишој земаљској области најбољијем начином доставити може. Круна свега тога јесте то, што земаљска влада строго над тијем бдије, да се опажени недостатци отклањају као и у опште, да се умјестне жеље и предлози учитеља у дјело приводе.

Као што се по овоме већ судити да, државна се управа пажљиво стара, да њене школе буду тачно и потпуно снабдјевене свијем настав-нијем потребама. Неочекује се ту, — да можда општије набаве сва нужна наставна сретства за своје школе; многе су школе добиле од земаљске владе красне подиуне колекције, многе пак више појединијех комада учев-нијех сретстава, што се сваке године међу школе по мало раздјељује. Осим тога дају се многијем школама и своте по 100, 50 и 30 фор. за набаву учевнијех сретстава. Ако до сад и није нормиран какав принос за мјестне школ. библиотеке, то се државна управа ипак и о њима стара и раздаје сваке године свијем својијем школама бесплатно по неколико књига, у чему се особито пази на привредну и педагогијску струку. Ове године добиле су школе три књиге: „Ручник u gospodarstvu i t. d.“, „Рјеванка од Fr. Кућаца“ и „Учителј u школи од M. Vukovića.“

Намиривање дјецe књигама и развијем прописима и т. д. красно је удешено и осигурано. Земаљска влада дала је приредити врло јефтине и ваљане теке за дјецу, да их јефтинијих ваљда ниђе нема; 100 комада задаћница, рачун. вјџбаница и прописа са по 10 листова овећег формата стоје само по 2 ф. 25 н. Већ у Јунију поднашају школе котарскијем областима исказе о потреби књига за будућу школ. годину. Ту се назначи број књига уз наплату као и без наплате за сиромашну дјецу. Наручене књиге добију се увијек за времена путем котар. области. Школа раздијели књиге и сабере од дјецe дотичне своте, ако су их донијела, а отпреми то са исказом о свему котар. области. Ова онда од родитеља, који могу да плате ишћера припадајуће своте, а према потреби опрашта од плаћања. У опће је ту главна ствар, да ни пошто ни једно дијете не остане без нужнијех књига. Школе могу истијем тијем путем и начином да на-баве својој ћеци и нужне теке; но осим тога дозвољена је и установа повлаштенијех препродавалаца у сваком мјесту. (Наставиће се.)

Сава Поповић

нови добротвор народни.

Сава Поповић православни Србин из Госпођинаца — оставио је у завештању свом, осим богатих легата цркви госпођиначкој, 130 јутара добре земље, као закладу за изображење младих Срба за чин свештенички. Земља ова вреди на 20.000 форинти; њоме ће управљати управа србских народних фондова, а приход ће се трошити на издржавање богослова у Карловачкој Богословији. Дај Боже, да овај скромни а свесрдни прилог побожнога срдца Савинога послужи за први камен при оснивању свештеничке семинарије у Ср. Карловцима, која нам је за религиозно морално и свештеничко образовање клира напегнеобходно нуждна. Нека се имућни синови и кћери православног народа србског угледају на новог овог добротвора народног Саву Поповића, па нека одсада прилажу на оснивање подпора за богослове и приправнике, из којих би се већ једном најпре свештеничка, а затим, ако се за нуждно нађе, и учитељске семинарије основати могле. Слава нека је и вечити спомен новом добротвору народном Сави Поповићу !!

КОЊОВИЋЕВА КОШНИЦА.

(Препечатано из „Годишњака“ за 1887. годину.)

Преда мном су лежале на столу многе немачке пчеларске новине и најновија дела из пчеларске књижевности. Превртао сам их и тражио нећу ли што новoga наћи у њима, да бих српским пчеларима саопћио; али не могах ништа новoga наћи.

У то стигне ми из Сомбора кошница конструјисана, састављена од Ст. Коњовића учитеља. Ово је нешто ново, за то држим, да ће свакога српског пчелара интересовати.

Коњовић је кошницу Гравенхорстову усавршио, дотерао да мож бити најпрактичнија кошница поред Орлићеве. Он је Гравенхорстову кошницу поамериканио. Тим је учињено, да је кошница Гравенхорстова, како је Коњовић преиначио, добила практичну вредност; јер кошница Гравенхорстова, како је сам Гравенхорст удесио, врло је неудесна и врло је тешко око ње радити. Ја сам ово и сам искусио, а то су исто увидели и богослови, који су радили на мојем пчелињаку. Кад сам којега замолио да прегледа Гравенхорстову кошницу, загледао се и неповољно му је било да око ње ради, а то је с тога, што је око ње тешко радити. Сваки је једва чекао, кад је око ње радио, да се је курталише; зато више и не стоји пуна у редовима мојих кошница у пчелињаку, него празна стоји у стаји забачена.

Десет американских кошница можемо прегледати, док једну Гравенхорстову.

Оваку неспретну Гравенхорстову кошницу удесио је Ст. Коњовић тако, да се оквири ваде. Тим је учинио г. Коњовић ову кошницу практичном; и поред Орлићеве кошнице држим, да ће имати будућности.

Госп. Коњовића кошница оплетена је од рогоза; доста је налик на

нашу просту кошницу: горе је у врху на свод као и Гравехорстова кошница. Висока је 50 цм. (центиметара), дугачка је 34 цм. широка је 27 цм. Висина оквира износи 42 цм, ширина оквира 24 цм. Кошница се одозго отвара, има заклопац на свод, који је дубок 19 цм. Оквири су округли горе као и Гравехорстови, не прибадају се кливчићима, него изнутра с једне и друге стране кошнице, има не једна дашчица, која је широка 53 мм. (милиметра) а дебела 11 мм. Свака та даска има седам жљоботина, колико и оквира има. У те жљоботине долазе оквири, да се не разиђу.

Колико је ово удесније од клинчића Гравехорстових? И овим дакле надмашава Коњовићева кошница Гравехорстову. Лето је над патосом узвишено 11 сантиметара. Тим — што се ова Коњовићева кошница одозго отвара, те што се врло лако и брзо оквири ваде на поље и унутра међу — добија ова кошница врло велику практичну вредност. А уз ово још долази, што може сваки је сељак ошлести од рогоза, а пчеле у њој могу најбоље презимити, него можда ни у једној кошници до сад познатој.

У Коњовићевој кошници није одељено плодиште од медишта; за то у овакој кошници, кад матица највише носи јаја, не ће бити у њој много меда. У оним крајевима, где пада главна паша, кад матица највише носи јаја, ваљало би тој кошници начинити преграду, којом би се медиште од плодишта одделило. Кошница Коњовићева овака, каква је, без преграде, може само добра бити у оним крајевима, који имају јесењу пашу. У јесен престаје матица носити јаја трутоска и пчеле нерадо улазе. Кошница, која у јесен има преграду, мора мање меда добити од оне, која нема преграду.

У јесен дакле не треба преграде.

За то и велим, да је Коњовићева кошница овака без преграде добра за крајеве, где има јесењске паше.

Али ја бих саветовао г. Коњовићу, да своју кошницу за један оквир рашири и дода преграду, те тим би његова кошница била практична за сваки крај. Даље је лето узвишено над патосом 11 цм., а по мом мишљењу боље би било да је доле над патосом. Да је лето доле над патосом практичније, има више разлога. Тако у пролеће тешко је пчелама своје мртве са патоса горе шикати и на поље износити, те тако постану троме и немарне, а на патосу међу мртвима и отпацама од сада почне метиљ да царствује, ако пчелар не буде сам често чистио патос. Ако је пак лето доле на патосу, пчеле ће сав патос очистити и не ће у својој вредности попустити. И у нашим је простим кошницама лето са свим доле при земљи. Што доле при земљи наши стари пчелари на кошницама праве. лета, за цело их је искуство на то навело. Матица носи јаја око лета. Ако је лето доле, онда ће матица носити јаја доле у саће спрам лета, а горе над леглом сабраће пчеле меда. Ако је лето у среди кошнице, матица ће око лета носити јаја све доле, а горе у врху кошнице мало ће пчеле набрати меда. Ако је лето са свим горе, матица ће по свом саћу у кошници одозго до доле залећи тако, да не ће за пчеле остати ни ћелице, где би мед стоваривале.

Кошница дакле, која има доле лето, највише има меда; која у среди има лето, има мање меда, а која има горе лето, нема ништа меда.

Из кошнице, која има лето горе, у зиму топлина лако одилази, која има у среди лето мање топлина одилази, а која има са свим доле, још мање топлина одилази. На послетку угљена киселина, што пчеле издишу из себе, пада доле, па ако је лето доле, лако одилази кроз лето. Ако је пак лето горе, онда угљена киселина не може никуд да одилази, те се све више и више гомила горе, те свака пчела ако се пусти доле, докле угљена киселина допире, мора угинути. Ја бих саветовао г. Коњовићу, да лето начини доле над патосом. Као што сам већ споменуо, оквири су у г. Коњовића велики, те по њима би се морала удесити и већа центрифугалка.

Ово је што сам оназио на овој кошници, што би се могло поправити, и онда би за цело била поред Орлићеве најпрактичнија кошница, с којом би се могло у пуном смислу рационално пчеларити, а наши сељаци могли би је без икаквог трошка сами правити; а од тога баш за виси, хоће ли се и у нас подићи рационално пчеларење.

Двојица су у Немаца покушали да Гравенхорстову кошницу преиначе: неки Х. Варкен и Х. Вихелс, али ни један није тако срећан као Коњовић, који је Гравенхорстову кошницу тако преиначио, да одговара свима захтевима рационалнога пчеларења, те по томе можемо је пуним правом назвати Коњовићева кошница или Коњовићевка.*)

Карловци, Јулија 1886.

Јован Живановић.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Извршење наредбе В. Школског Савета. Наредба вис. Шк. Савета од 2. и 3. Новембра пр. године, која се није у своје време извршити могла у вештбаоници учитељске школе у Сомбору, због противљења неких људи, услед енергичне пожурнице наше највише школске власти од 5. Фебр. о. г. бр. 9. и 10. извршена је без сваког противљења 18. Фебруара. Тога дана премештен је сомборски учитељ Велимир Чонић у трећи разред средсредне мушке школе Сомборске. Акт овај извршио је управитељ учитељске школе у присуству г. г. учитеља средсредне мушке школе Сомборске, и тиме је могућним постало, да приправници могу одсада и у трећем разреду народне школе вештбања држати, која се ове године школске досада због познатих неприлика нису могла држати.

Школе у Хрватској и Славонији. Број народних школа и учитељског особља у овој крајевини по званичном извештају за год. 1886. још ни из далека не одговара потреби општег народног васпитања, ма да се од године 1878. до данас знатно умножио.

Полазак школе још је увек такав, да пријатељима народне просвете не може много утехе да пружи.

*) Радујући се овом новом проналазку вредног сурадника „Школскога Листа“ и отличног учитеља г. Ст. Коњовића, саопштавамо овај извртни чланак првог пчелара србског г. Живановића „О кошници Коњовићевој“, коју учитељству и свима пчеларима нашим најбоље препоручујемо.

И школске зграде су још увек недовољне.

Повторне школе већма се похађају, него пре.

Школски вртови све се већма увађају, јер кр. земаљска влада велику важност полаже на ширење привредног знања.

Издавање школских књига од 1878. г. знатно је напредовало.

Год. 1879. издан је нов наставни план за учитељске, а 1883. за више девојачке школе.

Преустројством политичне управе на темељу закона од 5. фебруара 1886. настале су неке промене и у школој управи. Од тих промена најважнија је она, што се тиче бивших жупанијских школских надзорника, који су из свог самосталног досадашњег положаја приступили у организациону свезу и ред стручних чиновника жупанијских власти — ограничени, колико је могуће на своју педагогично — дидактичну задаћу.

Услед сједињења Војене Крајине са матером земљом 1881. г. настала је потреба, да се законодавном телу што пре предложи основа једнаког закона за народне школе у Хрватској и Славонији и законом од $5\frac{1}{2}$. 1886. преиначене су неке установе.

Нова учитељска места. У Слатини, великом србском месту у Славонији, оснива се друго место за подучитељицу с платом од 500 фор. уз станарину и огрев. У Ђурђевцу у Беловарској жупанији оснива се треће учитељско место за учитељицу с платом од 400 ф. и станарином од 60 ф.

Премештања учитељска. Вредни сурадник Школскога Листа г. Симеон Кончар учитељ у Јошанима крај Удбине на молбу своју премештен је за учитеља у Врховинама.

Избори учитеља. За учитеља у Кули изабран је свршени приправник и испитани србско-народни учитељ г. Александар Пleshтић.

Г. Миле Мандић испитани учитељ у горњо-карловачкој учитељској школи изабран је за учитеља у Кључу босанском.

Постављања учитеља. На комуналној школи у Јасенашу постављена је наместном учитељицом испитана учитељица Софија Релић, која је педагогијске науке започела у Сомборској, а свршила у Горњо-Карловачкој србској учитељској школи. — Никола Тепшић привремени учитељ у Свиници наименован је првим учитељем у истом месту.

Наименовања. Катарина Магарашевића привр. учитељица на комуналној школи у Госпођинци потврђена је за сталну учитељицу у истом месту. — Милена Бошковићева свршена приправница пристављена је за привремену учитељицу у Купинову. — Олга Алексићева свр. приправница за учитељицу у Баваништу.

НЕКРОЛОГ.

Емилија Јанковићева редовна учитељица IV. разреда србске вероисповедне народне школе у Новом Саду — после дужег и тежког боловања, и пошто је са побожношћу примила Св. Причешће, преселила се у вечност тихо и мирно са поуздањем у милост Божију, дне 12. Фебруара о. г. у три часа из јутра. Покојница је рођена у Новом Саду 1854. године; свршила је учитељску школу у Сомбору с отличним успехом 1878. О трошку државном учила се потом и у ђурској државној

учитељској школи. Била је срцем и душом одана свом учитељском звању. Тело је покојнице ове опојано у саборној цркви новосадској 13. Фебруара после подне, којом је приликом лепо надгробно слово говорио г. Радослав Хорват учитељ новосадски. Затим је покојница уз велико саучешће сахрањена на Успенском гробљу новосадском. У њој је изгубила школа србска једну од највртнијих и највреднијих учитељица. Бог јој дао спасеније вечно!

Никола Деспотовић испитани гимназијални професор суплент смедеревске гимназије у Србији после дужег боловања преминуо је у Смедереву 6. Фебруара о. г. Био је ваљан, млад наставник, родом из Сомбора.

Р А З Н О.

Дар. Његово високопреосвештенство Господин Герасим Петрановић епископ Бокототорски осим листа, што за себе држи, изволио је претплатити на Школски Лист за Православну Консисторију Бокототорску.

Мировина. Госпођа Драгиња рођ. Никашиновића удовица покојног Светозара Бакића учитеља србског у Пешти добила је из државне учитељске мировинске закладе годишњу мировину од 80 ф. а троје малолетне дечице покојног Св. Бкачћа добијају из исте закладе припомоћ годишњу од 75 ф.

Игњат Бугарин правосл. узитељ у Дијечу добио је редовну мировину годишњу од 110 ф.

Из закладе Ст. Михаловића покојног архимандрита сентбурђског примају Школски Лист за 1887. годину србске школе у Тарди, Ланцугу и Чипу у будимској и србски учитељи у Јасеновцу, Плашком и Црквеном Боку у горњо-карловачкој епархији.

Дарови школама и учитељима. Најпречастнији г. Василије Живковић прота панчевачки изволио је претплатити један примерак Школскога Листа за госпођицу Софију Живковићеву учитељицу у Дивошу.

Најпреч. г. Фотије Јорговић настојатељ манастира Војловице претплатио је Школски Лист, осим за себе, још за школе у камералном Ст. Бурђу и у Товладији.

Г. Лазар Дунђерски велепоседник и властелин Чебски преко г. Јов. Настића учитеља Сентомашког изволио је послати и ове године предплату за сиромашне учитеље. Захваљујући овом племенитом и редком родољубу на његовом дару у име дотичних изјављујемо, да се као дар његов шаље „Школски Лист“ србским учитељима: у Парцу у темишварској, у Бати и у Мађар-Бољу у Будимској епархији и учитељу у Чебу у Бачкој епархији.

Господин Риста Телечки начелник политичне општине великокикиндске, осим „Школскога Листа“, што држи за себе и за своју синовицу Даницу Телечкову приправницу II. разреда, послао нам је предплату још за пет примерака. Захваљујући на родољубивом дару овом, јављамо, да се „Школски Лист“ даје као дар његов приправницима Славку

Трифунцу, Миливоју Чудомировићу, Светозару Пирошком, Василију Лазаревићу и Ђорђу Брашовану:

Као дар г. Јована Насића учитеља сентомашког, који нам је 10 предлатника послао, шаље се „Школски Лист“ г. Јовану Деспотовићу учитељу Бременском и г. Петру Котуру учитељу у Дољем Рајићу.

Гд. Ђорђе Михајловић грађанин и велепоседник у Сомбору предплатио је Школ. Лист за србску школу у Браћину (Кишфалу) у будимској епархији.

На дар од сурадника нашег г. Аркадија Павловића Школ. Лист шаље се србским школама у Рацхидаш и у Медиву у будимској дијецези.

Г. Јаков Лалошевић велепоседник у Сомбору претплатио је Школ. Лист за србску школу у Збегу код Сент-Андрије.

Као дар сурадника нашег г. Стевана Коњовића шаље се Школски Лист ове године ученицима гимназије Цетињске и ученицама добротворног енглеског завода у Сарајеву. (Продужиће се.)

Од беседе приправничке — на Св. Саву у Сомбору држане — пало је прихода 264 ф. 50. н. Од тога било је добровољних прилога 143 ф. 50 н. (Имена приложника штампаће се у идућем броју.) За улазнице примљено је 121 ф. 29 н. Чист приход 75 ф. 21 н. Ово је подељено сиромашним ученицима. Имена учесника овога добротворства обнародоваће се у идућем броју „Школскога Листа.“

НОВЕ КЊИГЕ.

Уредништву Школскога Листа послате су на приказ ове књиге:

„Физика у Срба“ студија из српске књижевности написао Стеван Милованов професор на срп. в. гимназији у Н. Саду обдарила Матица Српска. Прештампано из 145. 146. и 147. књиге „Летописа Матице Српске.“ У Новом Саду срп. штампарија Дра Светозара Милетића 1886.

„Митрополит црногорски Висарион Љубиша“ написао Дионисије Миковић управитељ манастира Бање. (Прештампано из Гласа Истине 1886) У Новом Саду издање и штампа А. Пајевића са сликом покојног Вас. Љубише. Цена 40 нв.

„Опис Манастира Пакре“ прилог к историји срп. цркве од Владимира Красића. (На посе штампано из Стражилова) у Н. Саду срп. штампарија Дра Св. Милетића 1886.

„Огело.“ Трагедија у пет чинова написао Вилем Шекспир. Превели Г. Гершић и А. Хаџић за српску позорницу удесио А. Хаџић. У Н. Саду. (Зборник позоришних дела. Свеска 21.) Трошком књижаре браће М. Поповића 1887. Цена 50 нв.

„Gjorgje Kastriotić Skonderbeg.“ Velika narodna pjevanka u dve knjige, a u 16 pjesama, knjiga prva i knjiga druga. Izdanje knjižare braće M. Popovića u Novome Sadu 1887. Cijena svakoј knjizi 15 novčića.

„Бјежунцац.“ Новела Мавра Јокаја превео Граничар. Издање браће М. Поповића у Н. Саду. Цена 25 нв.

„Два говора о Светом Сави“ држана у школској дворани у Земуну 14. Јануара 1887. Својим ученицима саставио Александар Кузмановић учитељ V. и VI. разреда.

„Мала Србадија“ дечији лист у Београду -- почео излазити ове године у Београду под уредништвом г. Косте Петровића учитеља на Сави. Власник је листу „Учитељско удружење.“ Цена је за Аустро-Угарску и Црну Гору 3 форинта.

„Вардар, календар за просту годину 1887. која имат 365 дна. Година шеста. Во Беч. Цена један грош.“ Овај календар за потребу многобројних македонских Срба доноси осим обичних календарских ствари неке чланке чисто србски, а неке у наречију македонских Србаља. На Србском језику су важнији чланци: Колико има Бугара? Радул Бег и краљ Шишман. (нар. песма.) Слава или крстно име у македонских Срба. Како се крстно име служи? (нар. песма.) Кнез Добромир Стрез. Добри савети добрима људима. Крштење Исусово. Света Гора. Цар и старац (приповедка.) Правила како може човек да очува своје здравље. Између састава на србско македонском наречју налазе се ови: Дука Станковић у Хиландару (песма из Дибре). Јана и браћа Јањичари. Богојавленске песме. Песме на чисти понедељник. Шајина робина. Маркова исповест и т. д. У обште вредно је да сваки прави Србин овај календар набави и чита, те да се тиме упозна са животом браће наше на даљноме југу, која живе својим народним животом чајући слободе спасенија и васкрса на родног.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У Столном Београду тражи се учитељ на правосл. србској вероисповедној школи. Плата је 400 ф. леп стан с баштом и огревом. Рок на три недеље од 20 фебруара.

— У Станишићу тражи се учитељ на срб. вероисп. школи. Рок до трећег дана Ускрса.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Благородни господин Коста Јовановић посједник и трговац из Дарувара — благоизволео је походити ову учиону дне 11. Фебруара т. г., те је том приликом више добрих и марљивих ученика и ученица новчано надарио.

С тог разлога частим се коли од стране моје, толи и од стране надарених ученика и ученица на красном дару горе поменутога господина најсмјерније се захвалити.

У Турчевићапољу дне 14/26. вељаче 1887.

Јован И. Куурира, учитељ.

 Сл. обштине и г. г. учитељи, који „Школски Лист“ примљају, умољавају се, да нам предилату пошаљу. — Такође молимо: да се и лањски дуг што пре подмири.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Витерман.